НЕ СУДЗІЦЦА, А МІРЫЦЦА

Можна вырашыць усё, калі спрачальнікі згодны размаўляць

«Мама, з табой і татам нарэшце стала можна гаварыць, вы пачалі мяне разумець», — казаў 13-гадовы Данік сваім бацькам, якіх яшчэ тры месяцы таму ненавідзеў, і нават падумваў уцячы з дому... «Якога цуда мы маглі не дачакацца», — думала Насця, пазіраючы на сваю пяцімесячную дачку і мужа, з якім паўтара года назад яны прыйшлі ў сталічны загс з цвёрдым намерам скасаваць шлюб праз чатыры месяцы пасля вяселля... Шчаслівы працяг гэтыя і мноства іншых гісторый набылі пасля таго, як іх удзельнікі пагадзіліся сустрэцца з медыятарамі. У выніку аказалася, што менавіта гэтых спецыялістаў ім не хапала, каб зразумець адно аднаго і адважыцца сабе дапамагчы.

Дамовіцца з іншымі і самім сабой

Дарослых людзей ужо нельга змяніць, аднак можна нагадаць ім пра наяўнасць будучыні і дапамагчы яе палепшыць, упэўнены медыятары — тыя, хто дапамагае варожым бакам дамовіцца і зберагчы свае нервы, сродкі і час. Закон аб медыяцыі з'явіўся ў Беларусі ў 2014 годзе, а адпаведныя спецыялісты сталі атрымліваць пасведчанні медыятараў. Аднак працаваць у гэтай галіне некаторыя пачалі ў нас больш за дзесяць гадоў таму, дапамагаючы людзям не давесці свае праблемы да суда.

А сёлета ў сталіцы прайшоў ужо III Міжнародны фестываль медыяцыі, які паказаў, што з кожным годам павялічваецца разуменне людзей, што медыяцыя — добрая сцяжынка, якая вядзе не ў суд, а да міру. Расце і колькасць праблем, якія можна і трэба вырашаць з дапамогай медыятараў. Сямейныя, эканамічныя, працоўныя і міжканфесійныя спрэчкі, крымінальныя справы з удзелам непаўналетніх, праграмы для прымірэння ахвяр і іх пераследнікаў...

Медыятар можа дапамагчы захаваць адносіны не толькі паміж людзьмі, але і прымірыць чалавека з самім сабою, калі яго жыццё ўскладняецца па самой сваёй сутнасці.

— З часам у людзей узнікае ўсё больш цяжкасцяў, і ім прыходзіцца шукаць новыя сродкі для пераадолення праблем. Здараецца, што тыя, хто не справіўся з цяжарам праблем, апынаюцца ў адпаведных лячэбных установах. А калі б іх жыццё было прасцейшае і не патрабавала напружання, яны спакойна існавалі б у сваім асяродку, — упэўнены **Фрэнк ЛЭЙНІ, старшыня Камітэта па ўрэгуляванні спрэчак калегіі адвакатаў штата Паўночная Караліна ЗША.**

Медыятары ў садках, школах і загсах

Летась медыятары пачалі актыўна працаваць у загсах Мінска, прапануючы дапамогу ва ўрэгуляванні спрэчак. У медыяцыю актыўна ўцягнуты беларускія студэнты і школьнікі. У 2016 годзе праект школьнай медыяцыі распачаўся ў 19 установах адукацыі сталіцы і 12 Гродна. У выніку ў 12 школах запрацавалі школьныя службы медыяцыі. Вучні самі праводзяць медыяцыі, якія датычацца спрэчак у сталовай, сварак паміж найлепшымі сяброўкамі, канфліктаў з выкладчыкамі...

У педагагічным каледжы нават ёсць тэматычны факультатыў. Ужо налета выпускнікі ўстановы, якія маюць веды медыятара, трапяць педагогамі ў сады і пачатковыя школы. Яны генерыруюць ідэі медыяцыі на мульціках і развіваюць іх для самых маленькіх. Па ацэнках дэлегацыі ААН, за два гады ў школьнай медыяцыі ў Беларусі было зроблена больш, чым у іншых краінах. Медыяцыяй зацікавіліся прадстаўнікі камісій па справах непаўналетніх і сацыяльна-педагагічных цэнтраў.

Каб удасканаліць гэтую з'яву ў краіне, Мінюст рыхтуе законапраект аб карэкціроўцы пытанняў медыяцыі ў Кодэксе аб шлюбе і сям'і, Грамадзянскім кодэксе і плануе ўвесці абавязковае накіраванне на працэдуру. Мяркуецца, гэта той выпадак, калі прымус павінен абярнуцца на карысць.

— Каб інстытут медыяцыі дзейнічаў больш эфектыўна і стаў звычкай у прававой культуры грамадства, неабходна карэкціраваць і ўдасканальваць не толькі закон аб медыяцыі, але і працэсуальныя кодэксы, — пераканана **Ала БОДАК, старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі па заканадаўстве і дзяржаўным будаўніцтве.** — Карысць медыяцыі ў тым, што яна дазваляе не толькі разгрузіць суды, але, як правіла, і разыходзіцца ўдзельнікам канфлікту як мінімум не ворагамі.

Міждысцыплінарная прафесія

Мадэль сацыяльна-палітычнага ладу краіны, якая засноўваецца на медыяцыі, сведчыць, што ў грамадстве добра развіты грамадскія інстытуты, лічыць **Ірына ЦЭЛІКАВЕЦ, начальнік упраўлення адвакатуры і ліцэнзавання юрыдычнай дзейнасці Міністэрства юстыцыі Беларусі:**

— Медыяцыя ў Беларусі паспяхова развіваецца ў сферы вырашэння камерцыйных спрэчак, што пацвярджаецца прымірыцельнымі працэдурамі ў сістэме эканамічных судоў. Практыка паказала, што магчымасці медыяцыі ў многіх выпадках перавышаюць магчымасці судавытворчасці, бо яна дапускае прыняцце адрозненняў у пунктах гледжання бакоў. Можна сказаць, што медыяцыя ў краіне склалася як прававы, аднак не як сацыяльны інстытут. Гэтая працэдура, на жаль, знаходзіцца яшчэ на пачатку свайго развіцця і патрабуе карэкціроўкі дзейнага заканадаўства.

Магчымасць дамовіцца праз медыятара дазваляе, акрамя ўсяго, не апавяшчаць аб праблемах, якія маюць абодва бакі ў сваім бізнесе, дадатковых людзей, як гэта было б у судзе. Некаторыя нават пасля застаюцца дзелавымі партнёрамі. Дакументы 10 000 біржавых здзелак штогод змяшчаюць медыяцыйную агаворку.

Айчынная медыяцыя развілася і выйшла з судоў, і ў гэтым яе нацыянальная спецыфіка, пацвярджае і **Ірына БЕЛЬСКАЯ, медыятар цэнтра «Медыяцыя і права».** Судовая медыяцыя пачала развівацца ў краіне яшчэ ў 2008-м, а ў 2010 годзе быў створаны спецыяльны цэнтр для развіцця пазасудовай медыяцыі.

— Сённяшняя медыяцыя вырасла з паняцця працэдуры і стала нечым большым — з яе стварылася дадатковая кампетэнцыя многіх прафесій, — упэўнена яна. — Навукоўцы, псіхолагі, канфліктолагі, выкладчыкі, члены парламента — усе сёння вучаць яе асновы. Тым самым мы выйшлі на міждысцыплінарнасць прафесіі медыятара, якая аб'ядноўвае ўсе адукацыі. Думаецца, калі дзяржава працягне садзейнічаць развіццю медыяцыі, ужо ў 2025-м працэдура стане асноўным сродкам урэгулявання канфліктаў.

Эліта беларускага грамадства

Медыяцыя павінна прафесійна развівацца ў межах навуковай дысцыпліны. Вучыць медыятараў трэба не некалькі дзён, а два гады, каб гэта былі прафесіяналы. Апроч таго, нельга, каб у медыяцыі дамініравала нейкая прафесія. Пазасудова вырашаць спрэчкі могуць і ўрачы, і настаўнікі, лічыць **Эдрыян РАЙТ, першы сямейны медыятар у Вялікабрытаніі па ўсіх пытаннях:**

— Ва ўсіх людзей ёсць патэнцыял, каб стаць медыятарам. Добра, калі ўдзельнікі працэдуры не здагадаюцца, што іх медыятар мае яшчэ нейкую прафесію. Я ведаю спецыяліста па продажы нерухомасці і медсястру, якія аднойчы адкрылі ў сабе здольнасці медыятараў і цудоўна камунікуюць з людзьмі.

Калі падумаць, амаль кожны з нас хоць аднойчы ды быў у ролі медыятара, калі мірыў родных ці сяброў. Аднак афіцыйна атрымаць такое пасведчанне ў Беларусі можа толькі той, хто ўжо мае вышэйшую адукацыю і адвучыўся ў Цэнтры медыяцыі і перагавораў. За пяць гадоў тут выхавалі 184 спецыялісты. Трэць выпускнікоў — людзі з некалькімі вышэйшымі адукацыямі ці шэрагам дадатковых адукацый. Амаль 80 % — юрысты.

— Можна казаць упэўнена, што прафесіі медыяцыі навучаецца эліта грамадства. Гэта людзі, якія ўжо валодаюць ведамі і жыццёвым вопытам, якія адчуваюць, што саспелі розумам і душою да нечага большага і гатовыя рэалізаваць сябе ў гэтым кірунку, — лічыць **Алена ЖДАНОВІЧ, медыятар Цэнтра медыяцыі і перагавораў.**

У Беларусі сёння працуюць 550 медыятараў. Больш за 60 пасведчанняў выдадзена за паўгода сёлета.

Па-за межамі шлюбу і краін

Лічыцца, што скасаванне шлюбу — самае страшнае, што можа здарыцца з сям'ёй, бо пасля гэтага яна проста перастае існаваць. Аднак сямейная медыяцыя павінна не абмяжоўвацца толькі разводам, а выходзіць за яго межы. Нельга забывацца на праблемы, якія застаюцца пасля распаду сям'і. Напрыклад, за чый кошт утрымліваць дзіця, бо малое расце і павялічваюцца расходы на яго. Або непаразуменні паміж бацькамі і дзецьмі, якія ўзнікаюць праз змену наладжанага быту, выкліканую разводам, і праз сталенне малых, калі прыходзіць час ужо ім клапаціцца пра бацькоў.

Існуе яшчэ такая з'ява, як міжнародная сямейная медыяцыя. Гэтая працэдура праводзіцца ў дачыненні да сем'яў мігрантаў або тых, што стварыліся пры студэнцкім абмене падчас вучобы. Яна вылучаецца геаграфічным падзяленнем сям'і, калі адна яе частка знаходзіцца ў адной краіне, другая — у іншай.

— Такая медыяцыя праводзіцца ў краіне пражывання бацькі ці маці ў прысутнасці абаіх сужэнцаў і дзіцяці альбо дыстанцыйна праз відэаканферэнцыю, — растлумачыла **Сабіна ЦІТАРЭНКА, асістэнт міжнароднага праекта генеральнага сакратарыята Міжнароднай сацыяльнай службы «Міжнародная сямейная медыяцыя».** — Асаблівасць міжнароднай медыяцыі яшчэ і ў наяўнасці дзвюх юрысдыкцый краін, бо ў кожнай дзяржавы свае, культурныя і нацыянальныя асаблівасці, суверэнітэт, прававыя нормы, мовы. Часам гэта прыводзіць яшчэ да адной асаблівасці — міжнароднага крадзяжу дзяцей, калі адзін з бацькоў утрымлівае малога ў іншай краіне або перавозіць яго без згоды другога.

У многіх краінах не ратыфікавана Гаагская канвенцыя аб крадзяжы дзяцей або яе выкарыстанне здараецца праблематычным. Менавіта ў такіх выпадках медыяцыя можа дапамагчы бацькам дасягнуць пагаднення аб выхаванні дзіцяці. А яшчэ — сэканоміць час, бо і суд: працэдура вяртання, як правіла, цягнуцца доўга. Такім чынам медыяцыя становіцца сцяжынкай ад карнага правасуддзя да аднаўленчага.

Ірына СІДАРОК.

Пячатка і згода не патрэбны

Дэкрэт № 7 спрасціў работу ў гаражы і жыццё на дачы

На пытанні адказвае **Вольга ВАРАНЕЦКАЯ, кансультант упраўлення прававога рэгулявання бюджэтна-фінансавых адносін і падаткаабкладання Галоўнага ўпраўлення нарматворчай дзейнасці ў сферы эканомікі і экалогіі Міністэрства юстыцыі Беларусі.**

— У сваім гаражы з сябрамі хачу арганізаваць майстэрню па рамонту аўтамабіляў. Сам я аўтаслесар, спецыяльна зарэгістраваўся як індывідуальны прадпрымальнік. Але ж адміністрацыя нашага гаражнага кааператыва не дае нам разгарнуцца, — кажа, што патрэбна згода ўсіх членаў кааператыва. Няўжо нічога нельга зрабіць?

Аляксандр Вусакоў, *г. Слонім.*

— Гэта раней, каб наладзіць сваю справу на тэрыторыі кааператыва, патрабавалася згода ўсіх яго членаў. Цяпер жа вам не трэба нічога прадпрымаць дзеля пачатку работы. Вы маеце поўнае права працаваць у сваім гаражы без згоды членаў вашага кааператыва.

А вашай адміністрацыі варта ведаць Дэкрэт Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 23 лістапада 2017 года № 7 «Аб развіцці прадпрымальніцтва». Адна з нормаў дэкрэта прадугледжвае, што для ажыццяўлення дзейнасці па аказанні паслуг па тэхнічным абслугоўванні і рамонце транспартных сродкаў у майстэрнях, якія размешчаны на тэрыторыі гаражных кааператываў, члену гэтага кааператыва, які зарэгістраваны як індывідуальны прадпрымальнік, не трэба атрымліваць на гэта згоду агульнага сходу членаў (сходу ўпаўнаважаных членаў) гаражнага кааператыва.

У любых кааператывах і таварыствах заўжды было вельмі цяжка сабраць агульны сход (сход упаўнаважаных членаў), што ўскладняла атрыманне агульнай згоды сходу. Норма Дэкрэта № 7 значна спрасціла ўмовы для арганізацыі работы на тэрыторыі гаражных кааператываў.

— У нашым доме адкрылі невялічкі кіёск, дзе прадаюцца аўтазапчасткі. Працуе пункт ажно да 10 гадзін вечара, а адчыняецца а 8-й раніцы. І ўвесь гэты час па двары сноўдаюць нейкія людзі, ездзяць машыны, перашкаджаюць адпачываць. Ці можна працаваць у такі час, і чаму не спыталіся згоды жыхароў, калі адчынялі кіёск?

Валянціна Шкныр, *г. Віцебск.*

— Гаспадар кіёска, калі ён з'яўляецца індывідуальным прадпрымальнікам, мае поўнае права працаваць у абазначаны вамі час, не шукаючы згоды жыхароў.

Умовы арганізацыі рэжыму працы выкладзены ў абзацы тры падпункта 4.1 пункта 4 Дэкрэта № 7. Тут сказана, што суб'екты гаспадарання пры ажыццяўленні эканамічнай дзейнасці маюць права самастойна ўстанаўліваць рэжым працы аб'ектаў грамадскага харчавання, бытавога абслугоўвання, рознічных гандлёвых аб'ектаў, якія ім належаць. Самастойна таксама можна вызначаць рэжым працы без (па-за межамі) гандлёвых аб'ектаў, рынкаў, аб'ектаў бытавога абслугоўвання і гандлёвых цэнтраў. Час не трэба ўзгадняць з мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі і іншымі дзяржаўнымі органамі, калі рэжым працы вытрымліваецца.

Аднак калі такія аб'екты збіраюцца функцыянаваць пасля 23.00 і да 7.00, то ўзгадняць рэжым іх працы з мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі па месцы знаходжання аб'ектаў неабходна.

Такім чынам, паколькі кіёск у вашым доме працуе ў межах перыяду з 7 гадзін раніцы да 11 ночы, то ўзгадняць рэжым яго працы ўладальніку не трэба.

— Чула, што цяпер на афіцыйных дакументах у садаводчых таварыствах не трэба ставіць пячатку. Ці так гэта?

Маргарыта П., пенсіянерка, *Дзяржынскі раён.*

— Так, такая норма прадугледжана ў падпункце 3.11 пункта 3 Дэкрэта № 7. Ранейшае патрабаванне аб наяўнасці пячаткі ў садаводчых таварыствах і гаражных кааператывах, якія ажыццяўляюць эксплуатацыю аўтамабільных стаянак, адменена. Гэта зроблена з мэтай спрасціць дзейнасць суб'ектаў гаспадарання, у тым ліку таварыстваў і кааператываў.

Шаноўныя чытачы, калі ў вас узніклі пытанні юрыдычнага характару, дасылайце іх на наш паштовы або электронны адрас sidarok@zviazda.by. У «Прававой гасцёўні» разам са спецыялістамі Мінюста і іншых ведамстваў мы будзем шукаць на іх адказы.